

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 23.

Lýsingarprisur fyri pøttreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 17. juni 1944.

Bladid verður bilagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

Eitt yvirlit.

Tað hevur aftur royst nú sum fyrr, at andalig meg, sálarstyrki, sum fólk eiga og hava savnað sær gjøgnum ældir, er sterkari enn stál og jarn — ja kann vinna tað, sum okkara vit og hin kaldi verunleiki siga, er ómøguligt.

Fyri flestu monnum tóktist tað á sumri í Árinum 1940 sum tann hugsunnarhátturin, ið vit nevna demokrati, heilt fór at hvørva av foldum, og diktatur t. v. s. ein einsrættan av øllum fór at fáa valdið.

Øll hugsan, alt mannaliv skuldi hava sama snið, stoypast í sama formi; tann frileiki at seta fram ymskar áskoðanir um sama evnið, friur og frælsur at velja sær sitt stýrislag og seta fram sínar politisku hugsanir fór at verða ókunnugt fyri monnum longur.

Og menn høvdu allar orðskir til at koma til slíkt svartkyggt úrslit.

Tann megin, ið setti einavaldshugsjónina í hásetið hevði við undrunarverdari kraft og einum beinanvegin erutum skjótleika kveistrad alla mótsæðu burtur. Hetta nýggja menniskja, sum nú segðist at vera skapt, fór sum ein storm ond um hitt gamla Europa og knasaði alt undan sær.

Tey lond, sum treystið hevði verið til og litið hevði verið á vóru jarðløgð. Fraklands herar slæddust slignir og vónbrotnir um landið, ein oldingur tók við ræðnum og játtaði figgindanum alt. Bretarnir vóru otaðir út til strondina og komu við sín bera kropp heim aftur.

Tað tosaðist um, at hin týski ferarin skjótt fór at lata rødd sína hoyra úr høvudsstadi Bretlands, London, haðani hann skuldi senda boð út til allan heim. Einavaldsharri Italiu, Mussolini, breggaði, at spjótið nærkaðist Onglands hjarta, og tað galt bara um latur, at tað fekk deyðastingin.

Menn tosaðu um, nær Hitler mundi fara og royna álopið á sjálvt Bretland, har ið ikki fremmandir hermenn høvdu sett fót á land í mong Harrans ár. Har var vígað um, hvussu ferðin um kanalina fór at ganga, hvørja mótsæðu, ið hin bretska flotin, Bretlands skjeldur og vernd, kundi fara at veita, og hvussu mundi bera í band, um eydnaðist at koma uppá turt. Gitt var eisini, at Bretland gavst, tað var vónleysur bardagi kanska við

ringum og ongum vápnum at halda móti slíkari hermegi, ið verðin ongantið hevði sætt maki til.

Men tá hoyrdist ræðin á tí manni, ið Bretar í eini vandastund høvdu valt til oddamann og álitsmann, Winston Churchill. Hann boðaði frá á fólks sitts vegna, at Bretar hildu á við bardaganum. Vit kunnu enn minnst, hvussu orðini ljóðaðu. — Berjast við strondina, berjast á landi, í býum og getum og býir og borgir kundu týnast, men tær kundu byggjast upp aftur — eitt virði var, ið meir var vert enn alt, og var tað týnt og forfarið, var eingin bót — og tað var mannaandin, hin frii mannaandin og øll tey rættindi, ið hann hevði vunnið. —

Soleiðis lovaði Churchill. Og stríðið helt á. Ongland vápnaleyst, men við ókúgiligum anda og treysti, sum menn hildu vera ævittisskapur.

Og Hitler sendi loftflota sín at vinna lofttrúmið yvir Onglandi, men royndin misseydnaðist. Og ongantið royndi hann at seta fólk á land. Eingin kann siga, hvussu henda roynd hevði gingist, tí hon var ikki roynd í hvussu er ikki til fullnar. Tað man heldur ikki vera greitt, hvat ið helt honum aftur, hvi hann ikki beinanvegin fylgdi sigur sín og royndi landgongd á sjálvum Bretlandi. Viðurskiftini.... Lagnan.... Kanska tað skuldi ganga so 'sum' tað gekk. Aðrar hendur halda træðrinnar, ið vit ikki siggja.

Og stríðið seiggjaði aðrar leiðir, bendist frá Vesteuropa og fór suðureftir, eystureftir, Balkan, Afrika, Rusland.

Henda veldiga meg flæddi sum ein áarflóð um øll lond. Sýntist at fevna allan heim.

Men so snaraðist eydnis-hjólid.

Týskar bendust frá Moskva, og teirra herlið fóru til grundar eystur á Ruslands flötum. Í Afrika, tá ið sigurin stóð fyri durum, og Týskrarar og Itahumenn bóðu seg til at halda innrið í Egyptalandið, eydnast bretska herleiðarum at reka teir vøstur aftur gjøgnum alt Afrika og síðan saman við Amerikumennum sláa teir út úr Afrika.

Og síðan lendu Bretar og Amerikumenn í Italiu. Tað, ið kanska mangur ikki hevði væntað var hent, at tær demokratisku maktirnar, herbúnar og sigursvissar, stóðu aftur á meginlandinum í Europa.

Italia fall frá, Russar stóðu aftur við portirni til Balkan, dreymurin hjá øllum Russum lika frá tí Sviar í vikingatíðini grundaðu ríkir í Russlandi og høvdu í kvittanum at taka Miklagarð, Konstantinopel. — — — og so hoyrdust boðini, knappliga, at hitt stóra álopið á Vesteuropa, Frakland, var byrjað, tær sameindu maktirnar, demokratin, høvdu aftur sett fót á franska jørð. Seiggid av tolni hjá tí bretska fólkinum høvdu sett frukt, Churchill og fólk hansara høvdu víst, — sum vit byrjaðu — at andalig meg og áhaldni kunnu gera undurverkir og bera uppi, tá ið allar vónir tykjast at vera úti.

Tann fria andsmegin víða hvar ger seg nú til at slita bond og vinna aftur tað frælsi, ið henni var frá tikið.

S.

VIÐMERKINGAR

Richard Long.

Í »Tímanum« næstseinasta hós-dag hevur Richard Long skrivað grein so ranga og óhøviska, at hon í ódámiligheit ber av øllum, ið hann higartil hevur skrivað.

Aftaná ein teiglangan inngang við ljótum orðum og óhøviskari illgitan og briksli skuldar hann P. M. Dam at hava

1) falsað, at løgtingsskrivstovan hevur skrivað nakað rit viðvíkjandi vega- brúa- og lendingapeningstroinum,

2) fært ein falskan ella frekan ella ógyggiligan roknskap sum figgjarnevndarformaður, (Sett fram í spyrjandi framburði).

Hetta eru stívar »injuriir«, ið vit sjálvandi taka alt fyrivarni fyri.

Richard Long, løgtingsmaður, er her runnin longur, enn ein álitsmaður við heiðurskenslum í háseti hevur loyvi til.

Hevur hann verunliga litið, og einki lisið av tí, ið varð skrivað undir seinastu tingsetu?

Hevur hann verunliga so litið skil á tingsins figgjarviðurskiftum sum hann skrivir?

Ella er hann verunliga ein so ljótur forherðingur?

Vit fara nú uttan mun til, hvat ið hann verunliga er, at loyva okkum at biðja hann spyrja kontórstóra Mitens:

1) Hava tygum einki rit skrivað til vegaevndina viðvíkjandi vega- og lendingapeningarviðurskiftinum?

(Vit vita, at harra Mitens ikki vil bera seg undan at siga sannleikan og ásannað, at hann kontórsins vegna hevur skrivað).

2) Roknaðu tygum í hesum riti við einum meðalpristali uppá 100 (200), hóast pristalið tá var 169 (269).

3) Um pristalið ikki verður at fara niður, og vegirnir og lendingarnar verða gjørd rættstundis, verður tað so at bera við sær, at tann til vegir, lendingar og brýr roknaði peningur verður nógv ov litil.

(Til 2 og 3: Vit vita, at harra Mitens kontórstjóri vil svára:

I mínum riti siggja tygum, at eg — kontórið — roknaði við einum meðalpristalið uppá 100, hóast pristalið tá var 169.

Verður tað so, at pristalið ikki fer niður so langt, at maðalpristalið, meðan teir játtaðu vegir, brýr og lendingar verða gjørd, verður 100 og minni, verður talan um eitt stórt trot. Hetta trotið verður enn og størri, ífall vegirnir, brýrnar og lendingarnar verða gjørd rættstundis).

4) Hevur P. M. Dam saman við tygum — »kontrolleraður« av tygum — roknað út, at um pristalið ikki fer niður, hvat ið hann ber ótta fyri, og um allir játtaðu vegir, lendingar og brýr rættstundis verða gjørd, verður talan um eitt vega- og lendingapeningstrot uppá 660 000 kr?

(Vit vita, at harra Mitens vil viðganga, at hann hevur gingið tølina igjøgnum við P. M. Dam og ásannað, at tey eru bein, um sum sagt pristalið ikki fer niður og játtaðu vegir, lendingar og brýr verða gjørd rættstundis).

5) Hevur P. M. Dam verunliga »forlagt« 700 000 sum tað stendur í »Tímanum«?

Hvussu er tað við hasum 150 000 + 80 000 + 35 000 til vinnulánsgrunnin og 150 000 til sociala grunnin og 300 000 til ábyrgdargrunnin, sum »Tímin« sigur, at Th. Petersen skal hava bjargað?

(Vit vita, at harra Mitens vil siga: P. M. Dam hevur sjálvandi einki oyra haft undir hend at »forleggja«. Gjaldstovan og løgtingskontórið saman við landsnevndini, í hvørji allir politiskir flokkar hava sitið umboðaðir, hava ábyrgdina fyri, at roknskaparfærslan hevur farið rætt fram sambært tingsins samtyktir.

Sambært tingsamtykt skuldi av- (Framhald á 3. síðu).